

Sygn. akt III AUa 934/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Małgorzata Micorek-Wagner

Sędziowie: Sędzia SA Bożena Lasota

Sędzia SO del. Dorota Szarek (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2020 r.

na posiedzeniu niejawnym

*sprawy (...) S.A. z siedzibą
w W.*

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

*od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych*

z dnia 7 sierpnia 2020 r. sygn. akt XIII U 323/20

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Bożena Lasota Małgorzata Micorek-Wagner Dorota Szarek

Sygn. akt III AUa 934/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 25 kwietnia 2019 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. zobowiązał (...) S.A. do zwrotu świadczenia wypłaconego na rachunek A. M. nr (...) (rachunek ubezpieczonego) za okres od 1 marca 2019 r. do 31 marca 2019 r., w kwocie 658,80 zł, tj. Po miesiącu, w którym nastąpił zgon ubezpieczonego, co miało miejsce 11 lutego 2019 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał przepisy art. 138a i art. 144 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2017 r., poz. 1383.), a także art. 55 ust. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2012 r., poz. 1376 ze zm.).

Od powyższej decyzji odwołanie złożyła (...)S.A. w W., w którym wniosła o jej zmianę w ten sposób, że Bank (...) S.A. nie jest zobowiązany do zwrotu świadczenia w wysokości 65 8,80 zł za okres od 1 marca 2019 r. do 31 marca 2019 r. oraz o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołania (...) S.A. wskazał, że pierwszą informację o śmierci posiadacza rachunku powziął z pisma ZUS z 21 marca 2019 roku. Wpłata środków z powyższego rachunku nastąpiła 6 marca 2019 r. z tytułu zajęcia realizowanego przez (...)S.A., zgodnie z wezwaniem komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w (...) w sprawie egzekucyjnej KM (...). Jeszcze przed doręczeniem zaskarżonej decyzji, na wezwanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zwrot środków w kwocie 1995,49 zł, (...) S.A. poinformował organ rentowy, że możliwy jest jedynie częściowy zwrot ponad kwotę 658 zł, która nie mogła zostać zwrócona w związku z wypłatą tej kwoty na rzecz komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w (...).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. wniósł o jego oddalenie, powołując tożsamą argumentację, jaką zawarł w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z 7 sierpnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż (...) S.A. z siedzibą w W. nie jest zobowiązany do zwrotu świadczeń za okres od 1 marca 2019 r. do 31 marca 2019 r. w kwocie 658,80 zł (sześćset pięćdziesiąt osiem złotych i 80/100) (pkt 1) i zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Powyższe wyrok Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

A. M. od 18 sierpnia 2010 r. miał przyznane przez ZUS prawo do emerytury, którą organ rentowy wypłacał 6 dnia każdego miesiąca. Świadczenie było przekazywane A. M. na rachunek w (...) Oddział w (...) o nr (...). A. M. zmarł 11 lutego 2019 r. W związku z tym za marzec 2019 r. nie przysługiwało już prawo do emerytury. Pomimo śmierci A. M. świadczenie emerytalne za marzec 2019 r. zostało wypłacone na rachunek bankowy w (...) Oddział w (...) o nr (...) w wysokości 1995,49 zł.

W dniu 6 marca 2019 r. rachunek A. M. został zajęty w wyniku prowadzonego postępowania egzekucyjnego przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w (...). W tej samej dacie Bank dokonał wypłaty środków z tytułu zajęcia realizowanego przez bank w wysokości 658,80 zł zgodnie z wezwaniem ww. komornika sądowego. W dniu 12 marca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych powziął wiadomość o śmierci A. M. i 21 marca 2019 r. poinformował Bank o śmierci A. M. oraz zażądał zwrotu kwoty 1995,49 zł, która została wypłacona za marzec 2019 r., jako świadczenie emerytalne na rachunek bankowy w (...) Oddział w (...) o nr (...). Jednocześnie ZUS wskazał nr rachunku, na jaki należy dokonać zwrotu powyższej kwoty. (...) S.A. 9 kwietnia 2019 r. dokonał częściowego zwrotu świadczenia na powyższy rachunek w wysokości 1336,69 zł. Pismem z 15 kwietnia 2019 r. (...) S.A. poinformował Zakład Ubezpieczeń Społecznych, że 6 marca 2019 r., realizując prawnie nałożony obowiązek wynikający z 889 § 1 pkt 1 k.p.c. dokonał przelewu na rachunek komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w (...), co nie pozwoliło na realizację wniosku ZUS w całości.

W dniu 25 kwietnia 2019 r. ZUS ujawnił nadpłatę emerytury A. M. w wysokości 658,80 zł za marzec 2019 r.

Zaskarżoną decyzją z 25 kwietnia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. zobowiązał (...) S.A. do zwrotu świadczenia za okres od 1 marca 2019 r. do 31 marca 2019 r., w łącznej wysokości 658,80 zł, przekazanych na rachunek ubezpieczonego nr (...), po miesiącu, w którym nastąpił zgon ubezpieczonego.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie złożonych do akt dokumentów, których autentyczność nie była kwestionowana przez strony i które Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne. Z uwagi na spór co do prawa, uznał brak konieczności do zarządzania dowodu z przesłuchania stron oraz brak konieczności wydawania postanowienia dowodowego co do zebranego materiału dowodowego — w oparciu o treść art. 243² k.p.c.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd wskazał, iż zgodnie z art. 148¹ § 1 k.p.c. Sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również Po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

W dalszej kolejności Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 138 ust. 1 i 2 w zw. z ust. 2 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2017.1383 j.t.) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu, przy czym za nienależnie pobrane świadczenia uważa się m.in. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń. Art. 101 pkt 2 powyższej ustawy przewiduje, że prawo do świadczeń ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej.

Sąd Okręgowy podkreślił, że konsekwencją powyższych regulacji jest art. 138a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na ten rachunek albo instrument płatniczy, za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy; przepis art. 144 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Jednocześnie art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe stanowi, że w przypadku śmierci posiadacza rachunków (...) bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków kwotę równą wpłatom na rachunki, dokonany przez organ wypłacający świadczenie z ubezpieczenia lub zabezpieczenia społecznego (...), które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego to świadczenie (...) skierowanym do banku wraz z podaniem numerów rachunków, na które dokonano wpłat. W świetle art. 55 ust. 3 powyższej ustawy, bank jest jednak zwolniony od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu wypłacającego świadczenie lub uposażenie dokonał z tych rachunków wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w terminie 30 dni od otrzymania wniosku poinformuje o tym ten organ, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty.

Ponadto, art. 55 ust. 4 przewiduje, że bank nie odpowiada za szkody wynikające z wykonania czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 3, a odpowiedzialność w tym zakresie ponosi organ wypłacający świadczenie lub uposażenie, który wystąpił z wnioskiem.

Sąd pierwszej instancji, odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy wskazał, że 6 marca 2019 r. z rachunku A. M. został dokonany przelew na rzecz komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w (...) w kwocie 658,80 zł z tytułu realizowanego zajęcia rachunku bankowego. Ponadto, odwołujący się składając 15 kwietnia 2019 r. do organu rentowego pismo informujące o fakcie uprzedniego przekazania pieniędzy na wskazany rachunek, zachował 30-dniowy termin, o którym mowa w art. 55 ust. 3 ustawy Prawo bankowe. Bank spełnił zatem wymagania określone w cytowanych przepisach i tym samym zwolnił się z obowiązku zwrotu spornej części nadpłaconego świadczenia. Bank dokonał wypłaty na rzecz wskazanej instytucji, wykonując jedynie swoje zobowiązania zaciągnięte względem posiadacza rachunku bankowego, przy czym nie posiadał wówczas informacji o śmierci świadczeniobiorcy. Poinformował także organ rentowy w przepisany terminie, iż z nadpłaconego świadczenia zostało zrealizowane stałe zlecenie założone na rachunku bankowym, wskazując równocześnie podmiot, który otrzymał przelaną kwotę.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał stanowisko organu rentowego za błędne. Uznał bowiem, że Komornik jako organ egzekucyjny, prowadzący egzekucję przeciwko świadczeniobiorcy na wniosek wierzyciela i na podstawie tytułu wykonawczego, jest uprawniony do dokonania zajęcia rachunku bankowego. Po skutecznym dokonaniu takiego zajęcia, bank prowadzący zajęty rachunek, ma obowiązek niezwłocznego przekazywania wpływających na konto kwot na rzecz organu egzekucyjnego. Obowiązek ten wynika z treści art. 889 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w celu dokonania egzekucji z wierzytelności z rachunku bankowego komornik ogólnej własności dłużnika: 1) przesyła do

banku, w którym dłużnik posiada rachunek, zawiadomienie o zajęciu wierzytelności pieniężnej dłużnika pochodzącej z rachunku bankowego do wysokości należności będącej przedmiotem egzekucji wraz z kosztami egzekucyjnymi i wzywa bank, aby nie dokonywał wypłat z rachunku bez zgody komornika do wysokości zajętej wierzytelności albo zawiadomił komornika w terminie siedmiu dni o przeszkodzie do przekazania zajętej kwoty; zawiadomienie jest skuteczne także w przypadku niewskazania rachunku bankowego; 2) zawiadamia dłużnika o zajęciu jego wierzytelności z rachunku bankowego, doręczając mu odpis zawiadomienia skierowanego do banku, o zakazie wypłat z rachunku bankowego. Bank zatem został zobowiązany do niezwłocznego przekazania komornikowi zajętej wierzytelności jako organowi egzekucyjnemu. W tej sytuacji wszelkie uprawnienia posiadacza rachunku zostały przeniesione na komornika i komornik stał się uprawniony do dokonywania wszelkich dyspozycji względem zajętego rachunku. Zatem bez zgody komornika, Bank nie mógł dokonywać wypłat z rachunku do zajętej kwoty, która wynosiła 658,80 zł. W związku z czym organ egzekucyjny należy do kręgu podmiotów uprawnionych do otrzymywania wypłat z rachunku dłużnika prowadzonego przez jego bank. W konsekwencji, skoro Bank wywiązał się z obowiązku wynikającego z zajęcia rachunku bankowego dłużnika i przelał zajętą kwotę na rzecz komornika jeszcze przed uzyskaniem informacji o śmierci świadczeniobiorcy, to jest on w tym zakresie zwolniony z obowiązku zwrotu świadczenia organowi rentowemu (analogiczne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie III AUa 157/17).

Sąd I instancji na poparcie stanowiska, że komornik jest w tej sytuacji osobą uprawnioną, powołał również argumentację Sądu Najwyższego zgodnie z którą bank nie może postępować niezgodnie z dyspozycją wynikającą z zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego, ponieważ działałby niezgodnie z przepisami prawa i narażał się na odpowiedzialność wynikającą z art. 892 k.p.c. (wyrok z 9 lipca 2015 roku, I CSK 445/14). Sąd Okręgowy wskazał, że aprobuje poglądy zawarte we wskazanych orzeczeniach Sądu Apelacyjnego w Szczecinie i Sądu Najwyższego i przyjmuje je za własne. Z tych względów na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 wyroku o zmianie decyzji. W punkcie 2 wyroku Sąd pierwszej instancji zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującej się (...) S.A. koszty procesu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. wskazując, że składają się one z kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 180 zł stosownie do 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804 z ze zm. - koszty według stanu prawnego na dzień wniesienia odwołania).

Od powyższego wyroku apelację wniósł organ rentowy. Zaskarżając wyrok w całości wniósł o zmianę tego wyroku i oddalenie odwołania. Sądowi Okręgowemu zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 138 a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 55 ust. 1 pkt 2 oraz art. 55 ust. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. ustawy Prawo bankowe poprzez ich niewłaściwe zastosowanie skutkujące zwolnieniem odwołującego z obowiązku zwrotu świadczenia za okres od 1 marca 2019 r. do 31 marca 2019 r. w kwocie 658 zł.

Zdaniem organu rentowego dokonana przez Sąd I instancji interpretacja przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie jest nieuprawniona. Podstawę prawną żądania od Banku zwrotu świadczenia przekazanego na rachunek bankowy po śmierci świadczeniobiorcy stanowi art. 138 a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy prawo bankowe. Bezspornym w sprawie jest fakt, że świadczenie za marzec 2019 r. przekazane na rachunek bankowy po śmierci osoby uprawnionej, która nastąpiła 11 lutego 2019 r. było świadczeniem nienależnie wypłaconym w rozumieniu zarówno art. 138 a ustawy emerytalnej oraz art. 55 ust. 1 pkt 2 prawa bankowego. W ocenie organu rentowego podniesione w sprawie okoliczności związane z dokonaniem wypłaty z rachunku bankowego po śmierci posiadacza rachunku bankowego na rzecz komornika sądowego nie stanowią przesłanki zwalniającej bank z odpowiedzialności. Ustawodawca w art. 55 ust. 3 prawa bankowego wyczerpująco wskazał okoliczności, z zaistnieniem których odpowiedzialność banku względem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest wyłączona. Obowiązek zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia jest wyłączony w przypadku wypłaty środków innym niż posiadacz rachunku - uprawnionym osobom, o czym bank ma obowiązek powiadomić organ rentowy w terminie 30 dni od otrzymania wniosku ze wskazaniem osób, którym wypłacono środki. Zakres podmiotowy „innych uprawnionych osób” został określony w art. 56 ust. 1 prawa bankowego i obejmuje osoby wskazane pisemnie przez posiadacza rachunku bankowego w złożonej bankowi dyspozycji na wypadek śmierci. Nie można zatem przyjąć,

że organ egzekucyjny, którym jest komornik sądowy Po śmierci posiadacza rachunku jest osobą uprawnioną do wypłaty środków z rachunku. Nadto w myśl art. 819 § 1 k.p.c. organ egzekucyjny zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci wierzyciela lub dłużnika (zgodnie natomiast z art. 174 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zawieszenie postępowania egzekucyjnego ma skutek od chwili śmierci dłużnika. Zawieszając postępowanie egzekucyjne organ egzekucyjny powinien więc z urzędu uchylić czynności podjęte Po dacie śmierci dłużnika). Zatem przekazanie części środków komornikowi sądowemu po śmierci posiadacza rachunku nie może być kwalifikowane jako wpłata „innym uprawnionym osobom” w rozumieniu art. 55 ust. 3 prawa bankowego. Wskazanie „innej uprawnionej osoby” w myśl art. 55 ust. 3 prawa bankowego, która pobrała wypłaty z nienależnego świadczenia, ma umożliwić organowi rentowemu wydanie decyzji nakazującej zwrot świadczenia wobec innych osób, które je pobrały. Co do zasady z chwilą śmierci posiadacza rachunku, wygasają dokonane przez niego dyspozycje środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym oraz pełnomocnictwa, z wyjątkiem dyspozycji dokonanych w trybie art. 56 prawa bankowego, w myśl którego posiadacz rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej może polecić pisemnie bankowi dokonanie - po swojej śmierci - wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobom: małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej (dyspozycja wkładem na wypadek śmierci). Zatem za nieuprawnione należy uznać dokonane przez bank wszelkie inne operacje, polegające na wypłatach środków z rachunku bankowego po śmierci posiadacza tego rachunku, zgodnie z dyspozycjami niespełniającymi wymagań określonych w art. 56 prawa bankowego, które z chwilą śmierci przestają obowiązywać. Na poparcie swojego stanowiska organ rentowy powołał wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2012 r. sygn. akt: I UK 327/11 z uzasadnienia którego wynika, że to bank w trybie art. 138 a ustawy emerytalnej, ponosi odpowiedzialność na zasadzie ryzyka i jest zobowiązany do zwrotu Zakładowi kwoty świadczeń przekazanych na rachunek za miesiące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Z chwilą śmierci posiadacza rachunku wygasają dokonane przez niego dyspozycje środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym oraz pełnomocnictwa, z wyjątkiem dyspozycji dokonanych w trybie art. 56 prawa bankowego, tj. dyspozycje na wypadek śmierci. Stanowisko organu rentowego w analogicznej sprawie zostało podzielone przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 20 marca 2019 r. o sygn. akt III AUa 866/17 i Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 14 listopada 2012 r. sygn. akt III AUa 765/12.

Zdaniem organu rentowego przyjęte przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie stanowisko prowadzi do wniosku, że przepis art. 55 ust. 3 prawa bankowego stwarza ochronę interesów banku kosztem świadczeń finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co zdaniem organu rentowego nie znajduje uzasadnienia w przepisach. Ponadto, nie można uznać za uzasadnione obciążenie organu rentowego skutkami zdarzeń, które wystąpiły po dniu śmierci, a polegały na przekazaniu środków z rachunku bankowego zmarłego na rzecz komornika sądowego, co miało miejsce w rozpatrywanej sprawie.

W odpowiedzi na apelację (...) S.A. wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Sąd pierwszej instancji na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poczynił trafne ustalenia, zaś ustalony stan faktyczny poddał prawidłowej ocenie prawnej i wyprowadził właściwe wnioski. Sąd Apelacyjny podziela te ustalenia i wnioski oraz ocenę prawną, a zatem nie zachodzi potrzeba szczegółowego ich powtarzania stosownie do art. 387 § 2¹ k.p.c.

Za chybiony należy uznać zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa materialnego.

W przedmiotowej sprawie sporną pozostaje kwestia, czy odwołująca się jest obowiązana - na podstawie art. 138 a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 55 ust.1 pkt 2

oraz art. 55 ust.3 ustawy z 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe do zwrotu na rzecz organu rentowego kwoty w wysokości 658,80 zł przekazanej z konta ubezpieczonego na rzecz komornika sądowego.

Zgodnie z dyspozycją art. 183 a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.), podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na ten rachunek albo instrument płatniczy, za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Przepis art. 144 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Podstawę do zwrotu świadczeń przez bank na rzecz organu stanowi art. 55 ustawy z 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (Dz. U z 2020 r. poz. 1896). W myśl art. 55 ust. 1 pkt 2 powyższego przepisu, w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo –rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków kwotę równą wpłatom na rachunki dokonany przez organ wypłacający świadczenie z ubezpieczenia lub zabezpieczenia społecznego albo uposażenie w stanie spoczynku, które nie przysługiwały z okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego to świadczenie lub uposażenie, skierowanym do banku wraz z podaniem numerów rachunków, na które dokonano wpłat.

Stosownie do ust. 3 przytoczonego przepisu, bank jest zwolniony od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu wypłacającego świadczenie lub uposażenie dokonał z tych rachunków wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w terminie 30 dni od otrzymania wniosku poinformuje o tym ten organ, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wpłaty. Bank nie odpowiada za szkody wynikające z wykonania czynności, o których mowa w ust. 1 pkt. 2 i ust. 3. Odpowiedzialność w tym zakresie ponosi organ wypłacający świadczenie lub uposażenie, który wystąpił z wnioskiem (ust. 4).

Bezsporne w sprawie jest, że ubezpieczony A. M. zmarł 11 lutego 2019 r., i o powyższym fakcie organ rentowy zawiadomił (...) pismem z 21 marca 2019 r., jednocześnie domagając się zwrotu świadczenia za marzec 2019 r. w kwocie 1995,49 zł, a bank (...), pismem z 9 kwietnia 2019r., czyli z zachowaniem 30 dniowego terminu określonego w art. 55 ust. 3 ustawy Prawo bankowe, poinformował organ rentowy, że dokonał częściowego zwrotu świadczenia w wysokości 1336, 69 zł z uwagi na fakt, że rachunek ubezpieczonego został zajęty 6 marca 2019 r. w wyniku prowadzonego postępowania egzekucyjnego i pozostała część świadczenia w wysokości 658, 80 zł przelał na rachunek komornika sądowego.

Zważywszy na powyższe Sąd Apelacyjny wskazuje, że Sąd pierwszej instancji słusznie uznał, że Bank (...) spełnił przesłankę z art. 55 ust. 3 ustawy prawo bankowe, od której uzależnione jest zwolnienie się od obowiązku wypłaty świadczenia na rzecz organu rentowego, a mianowicie przed powzięciem informacji o śmierci A. M. dokonał wypłaty części jego świadczenia na rzecz komornika sądowego, a następnie, z zachowaniem 30 dniowego terminu, powiadomił o powyższym fakcie organ rentowy. Tym samym Bank wykazał, że spełnił przesłanki, które stanowią podstawę do braku zasadności żądania od Banku przez organ rentowy zwrotu spornej kwoty.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie można zgodzić się z argumentacją przedstawioną przez organ rentowy w wywiedzionej apelacji, zgodnie z którą komornik sądowy, jako organ egzekucyjny, nie jest „inną osobą uprawnioną”, Po śmierci posiadacza rachunku, do wypłaty środków z tego rachunku i dlatego zaskarżoną decyzję należy uznać za prawidłową.

W myśl art. 899 § 1 k.p.c. w celu dokonania egzekucji z wierzytelności z rachunku bankowego komornik ogólnej właściwości dłużnika przesyła do banku, w którym dłużnik posiada rachunek, zawiadomienie o zajęciu wierzytelności pieniężnej dłużnika pochodzącej z rachunku bankowego do wysokości należności będącej przedmiotem egzekucji wraz z kosztami egzekucyjnymi i wzywa bank, aby nie dokonywał wypłat z rachunku bez zgody komornika do wysokości zajętej wierzytelności albo zawiadomił komornika w terminie 7 dni o przeszkodzie do przekazania zajętej kwoty; zawiadomienie jest skuteczne także w przypadku niewskazania rachunku bankowego (pkt. 1). Komornik zawiadamia

dłużnika o zajęciu jego wierzytelności z rachunku bankowego, doręczając mu odpis zawiadomienia skierowanego do banku, o zakazie wypłat z rachunku bankowego (pkt. 2).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego z przytoczonego przepisu wynika, że bank, który otrzymał zawiadomienie o zajęciu wierzytelności z rachunku bankowego ma obowiązek niezwłocznego przekazania zajętej wierzytelności organowi egzekucyjnemu. Z art. 899 § 1 k.p.c. należy wnioskować, że konsekwencją dokonanego zajęcia jest utrata uprawnień przez posiadacza rachunku bankowego, które to uprawnienia zostają przetransferowane na organ egzekucyjny. Zważywszy na powyższe, uznać należy, że organ egzekucyjny należy do kręgu podmiotów uprawnionych w rozumieniu art. 55 ust. 3 ustawy Prawo bankowe.

W ocenie Sądu Apelacyjnego bezzasadne jest twierdzenie organu rentowego, że osobami uprawnionymi do wypłaty z rachunku bankowego są jedynie osoby wskazane w art. 56 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. W myśl tego przepisu posiadacz rachunku może polecić pisemnie bankowi dokonanie - po swojej śmierci - wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobom: małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej. Powyższy przepis dotyczy dyspozycji wkładem na wypadek śmierci, a więc sytuacji, w której posiadacz rachunku sam przekazuje bankowi swoją wolę odnośnie wypłaty zgromadzonych na jego rachunku środków – po jego śmierci. Wskazany przepis reguluje zatem zagadnienie odmienne od będącego przedmiotem niniejszego postępowania.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 9 lipca 2015 r., zawiadomienie o egzekucji skierowane do banku stanowi czynność egzekucyjną i co do zasady nie może być dodatkowo jeszcze - jeżeli jest w pełni legalne – samodzielnie weryfikowane przez bank prowadzący rachunek dłużnika, z tym założeniem, że skutki prawne zajęcia pojawią się dopiero po takiej weryfikacji (I CSK 445/14). Tym samym uznać należy, że bank postępując niezgodnie z dyspozycją wynikającą z zajęcia rachunku bankowego postąpiłoby wbrew przepisom ustawy, narażając się tym samym na odpowiedzialność z art. 892 k.p.c.

W przedmiotowej sprawie Bank (...) w wykonaniu swojego obowiązku wynikającego z zajęcia rachunku dłużnika przełał kwotę 658, 80 zł na rachunek komornika sądowego zanim uzyskał informację o śmierci świadczeniobiorcy, co oznacza, że zwolniony jest z obowiązku zwrotu świadczenia w tej kwocie organowi rentowemu.

Bez znaczenia w rozpoznawanym stanie faktycznym sprawy są wywody apelującego dotyczące powinności organu egzekucyjnego wynikające z art. 819 § 1 k.p.c., bowiem nie mają związku z przedmiotem zaskarżonej decyzji oraz stronami, których decyzja dotyczy.

Mając powyższe na uwadze, w ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowo uznał Sąd I instancji, że odwołujący się nie był zobowiązany do zwrotu organowi rentowemu świadczenia w kwocie 658,80 zł za okres od 1 marca 2019 r. do 31 marca 2019 r. a zarzuty apelacji uznać należało za niezasadne i nieskuteczne. **Z tego względu Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w pkt. I sentencji wyroku.**

W przedmiocie kosztów postępowania Sąd Apelacyjny orzekł, jak w pkt. II wyroku na podstawie art. 108 k.p.c. w zw. art. 98 § 1 k.p.c. zasądzając od organu rentowego na rzecz odwołującej się, jako strony wygrywającej spór, kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej, stosownie do treści § 9 ust. 2 w zw. z 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji.

Bożena Lasota Małgorzata Micorek – Wagner Dorota Szarek